

UNEQUAL DEMOCRACIES

ΕΛΛΑΔΑ: ΠΟΙΟΣ (ΔΕΝ) ΕΧΕΙ ΕΔΡΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ;

Τζένη Μαυροπούλου
Φεβρουάριος 2025

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση της κοινωνικο-δημογραφικής σύνθεσης των μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου, που συγκροτήθηκε μετά τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2023, με βάση το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κοινωνικο-οικονομική ένταξη.

Το Ελληνικό Κοινοβούλιο του 2023 χαρακτηρίζεται από την υπο-εκπροσώπηση των γυναικών, των νεότερων ηλικιακών ομάδων, αλλά και των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Σε γενικές γραμμές, το Ελληνικό Κοινοβούλιο αποτελείται κυρίως από άνδρες μεγαλύτερων ηλικιών με υψηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο.

Η υιοθέτηση μέτρων σε τρία διαφορετικά επίπεδα (π.χ. διαδικασία χάραξης πολιτικών, πολιτικά κόμματα, επικοινωνία-προεκλογική εκστρατεία) κρίνεται αναγκαία προκειμένου να γεφρωθεί το χάσμα εκπροσώπησης και να επιτευχθεί η λεγόμενη περιγραφική εκπροσώπηση του εκλογικού σώματος.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
Η ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	3
Η ΥΠΟ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ Η ΥΠΕΡ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΗΛΙΚΙΩΝ	5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ: ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΥΠΟ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΝΤΑΙ, ΑΛΛΑ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΥΨΗΛΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	7
ΟΣΟ ΥΨΗΛΟΤΕΡΗ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΟΣΟ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΟΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ «ΕΚΛΕΓΕΣΘΑΙ»	9
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ	12
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	14
Βιβλιογραφικές αναφορές	15

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, οι αντιπροσωπευτικοί θεσμοί, δηλαδή τα κοινοβούλια, οφείλουν να εκπροσωπούν τα διαφορετικά συμφέροντα μιας κοινότητας και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις της εκάστοτε κοινωνικής ομάδας. Ένα ιδανικό κοινοβούλιο θα πρέπει να αντανakλά την ιδέα της κοινωνικής πολυμορφίας όσον αφορά τα διαφορετικά κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, η κοινωνικο-οικονομική κατάσταση κ.λπ. Είναι γνωστό από τη βιβλιογραφία ότι οι πολίτες τείνουν να ταυτίζονται με (πολιτικούς) αντιπροσώπους με τους οποίους μοιράζονται ένα κοινό κοινωνικο-δημογραφικό υπόβαθρο, καθώς θεωρούν πως θα ενεργήσουν με γνώμονα την υλοποίηση των συμφερόντων και των αιτημάτων τους (Campbell & Cowley 2014). Επομένως, η εύρυθμη λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας τείνει να κινητοποιεί τους πολίτες να επικοινωνούν τα αιτήματά τους επηρεάζοντας ταυτόχρονα και τη διαδικασία χάραξης πολιτικής, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των επιπέδων εμπιστοσύνης τους τόσο στο κοινοβούλιο όσο και το πολιτικό σύστημα ευρύτερα.

Σε γενικές γραμμές, η αντιπροσώπευση έχει αναχθεί σε ένα κρίσιμο ζήτημα των σύγχρονων δημοκρατιών, καθώς η ισορροπία μεταξύ κοινοβουλευτικής συνέχειας και αλλαγής σε επίπεδο πολιτικού προσωπικού θεωρείται μια παράμετρος που μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της δημοκρατίας. Πιο συγκεκριμένα, η συνεχής ανανέωση του πολιτικού προσωπικού ενός κοινοβουλίου τείνει να συνοδεύεται από ένα υψηλότερο εύρος ανταπόκρισης στα αιτήματα και τις ανησυχίες των πολιτών· ωστόσο, η κινητικότητα του πολιτικού προσωπικού μπορεί να διαταράξει την ισορροπία της κοινοβουλευτικής συνέχειας, και ως εκ τούτου, να υπονομεύσει την επίτευξη μακροπρόθεσμων πολιτικών στόχων (McCubbins & Cox 2001). Από την άλλη μεριά, το φαινόμενο της κοινοβουλευτικής συνέχειας συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα των νομοθετικών και εκτελεστικών λειτουργιών, αλλά ταυτόχρονα, θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως απειλή για την εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας λόγω της υποβάθμισης της αξιοπιστίας των βουλευτών και της συνεπακόλουθης συρρίκνωσης της αποτελεσματικότητας των δημοσίων πολιτικών (Matland & Studlar 2004).

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο επιστημονικός και δημόσιος διάλογος έχει εστιάσει στην ανάλυση των χαρακτηριστικών που συνθέτουν το πολιτικό και κοινωνικο-δημογραφικό προφίλ του κοινοβουλευτικού προσωπικού σε μια προσπάθεια εντοπισμού συγκεκριμένων προτύπων που συμβάλλουν στην είσοδο στο κοινοβούλιο (Norris 1997). Ως γνωστόν, οι αντιπροσωπευτικοί θεσμοί δεν αντανakλούν την πραγματική κοινωνική σύνθεση· σε γενικές γραμμές, το μέσο κοινοβουλευτικό στέλεχος τείνει να είναι άνδρας, μεσήλικας, με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και να ανήκει σε κυρίαρχες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες. Ως εκ τούτου, η ανάλυση που ακολουθεί στοχεύει στη διερεύνηση της κοινωνικο-δημογραφικής σύνθεσης των μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου με βάση το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κοινωνικο-οικονομική ένταξη, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υπάρχουν κοινωνικές ομάδες που υπερ-εκπροσωπούνται, υπο-εκπροσωπούνται, ή ακόμη και δεν εκπροσωπούνται στο εθνικό Κοινοβούλιο.

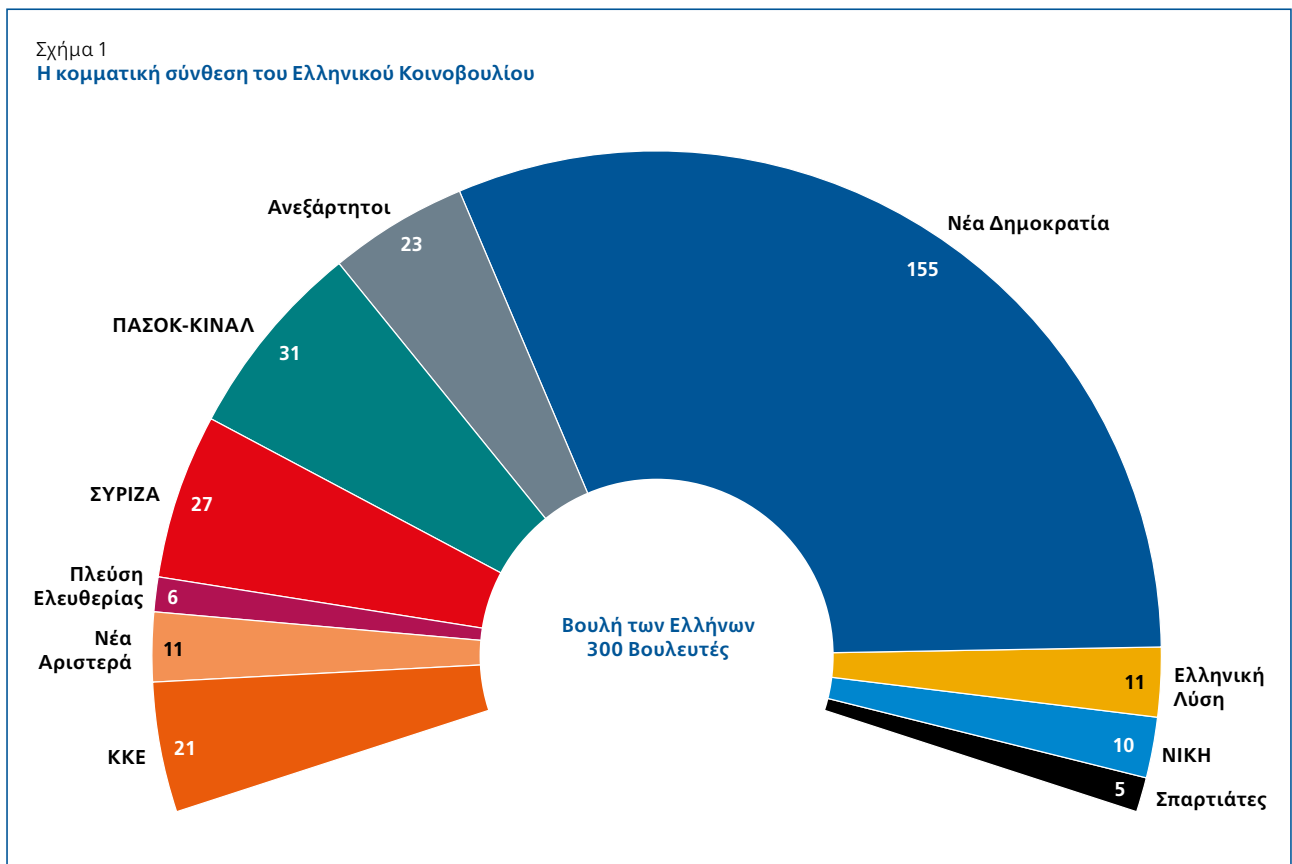
Η ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Το Ελληνικό Κοινοβούλιο συγκροτείται από 300 βουλευτές που εκλέγονται από το εκλογικό σώμα μέσω γενικών εκλογών για μια χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Σύμφωνα με τις αρχές του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, δηλαδή την «ενισχυμένη αναλογική» που συνδυάζει στοιχεία απλής αναλογικής και πλειοψηφικού συστήματος, 250 έδρες κατανέμονται αναλογικά, ενώ το κλιμακωτό μπόνους των 50 εδρών λαμβάνεται από το πρώτο κόμμα, εφόσον αυτό έχει υπερβεί το όριο του 25%. Το Σχήμα 1 απεικονίζει την κατανομή των εδρών μεταξύ των πολιτικών κομμάτων που ξεπέρασαν το κατώφλι του 3% στις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2023 και εισήλθαν στο εθνικό Κοινοβούλιο¹. Η κεντροδεξιά Νέα Δημοκρατία

(ΝΔ) κέρδισε τις εκλογές εξασφαλίζοντας 155 έδρες², ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ (Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς – Προοδευτική Συμμαχία), ένα κόμμα προερχόμενο από το αριστερό φάσμα του άξονα, έχασε τις μισές του έδρες σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές του 2019. Πιο αναλυτικά, τον Νοέμβριο του 2024, ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε τον θεσμικό ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης στο Κοινοβούλιο ως συνέπεια της εσωτερικής κρίσης στην οποία εισήλθε αμέσως μετά την εκλογική του κατάρρευση στις εκλογές του 2023. Η εν λόγω κρίση συνοδεύτηκε αρχικά από την αποχώρηση έντεκα βουλευτών και τη συγκρότηση μιας νέας κοινοβουλευτικής ομάδας, με την ονομασία «Νέα

¹ Το Σχήμα 1 απεικονίζει την κομματική σύνθεση της Βουλής των Ελλήνων μέχρι και τον Νοέμβριο του 2024.

² Η Νέα Δημοκρατία κέρδισε τις βουλευτικές εκλογές του 2023 εξασφαλίζοντας 158 έδρες, αλλά μέχρι και τον Νοέμβριο του 2024 τρεις βουλευτές έχουν απομακρυνθεί από την κοινοβουλευτική της ομάδα παραμένοντας ως ανεξάρτητοι.

Αριστερά» τον Δεκέμβριο του 2023, ενώ κορυφώθηκε μετά και την απομάκρυνση του αρχηγού του κόμματος, Στέφανου Κασσελάκη. Η πρωτοβουλία του Στέφανου Κασσελάκη να ιδρύσει ένα νέο πολιτικό κίνημα πυροδότησε ένα νέο ντόμινο αποχωρήσεων, καθώς οκτώ βουλευτές ανεξαρτητοποιήθηκαν, μειώνοντας την κοινοβουλευτική δύναμη του ΣΥΡΙΖΑ σε 27 βουλευτές και προκαλώντας την έκπτωσή του από τον ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Το κεντροαριστερό ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ (Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα – Κίνημα Αλλαγής), έχοντας ενισχύσει την κοινοβουλευτική του δύναμη στις βουλευτικές εκλογές του 2023, έγινε η αξιωματική αντιπολίτευση του Κοινοβουλίου με 31 βουλευτές, για πρώτη φορά μετά από 15 χρόνια. Σε ό,τι αφορά το Κομμουνιστικό Κόμμα (ΚΚΕ) και την Ελληνική Λύση (ΕΛ), – ένα κόμμα της λαϊκιστικής ριζοσπαστικής δεξιάς – παρατηρήθηκε αύξηση της κοινοβουλευτικής τους δύναμης σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογές, ενώ οι πρόσφατες εκλογές συνοδεύτηκαν και από την είσοδο στο Κοινοβούλιο τριών νέων κομμάτων με αριστερά (Πλεύση Ελευθερίας) και ακροδεξιά (ΝΙΚΗ και Σπαρτιάτες) ιδεολογικά χαρακτηριστικά. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως μετά τις βουλευτικές εκλογές του 2023, 23 βουλευτές παραμένουν ως ανεξάρτητοι έχοντας είτε αποχωρήσει είτε διαγραφεί από τα κόμματα με τα οποία αρχικά εξελέγησαν, γεγονός που έχει επιφέρει την αναδιαμόρφωση του κοινοβουλευτικού χάρτη. Εστιάζοντας στην κομματική προέλευση των ανεξάρτητων βουλευτών, παρατηρείται πως η πλειοψηφία αυτών εξελέγη με τον ΣΥΡΙΖΑ (9 βουλευτές), και ακολουθούν οι Σπαρτιάτες (7 βουλευτές), η Νέα Δημοκρατία (3 βουλευτές), η Πλεύση Ελευθερίας (2 βουλευτές), η Ελληνική Λύση (1 βουλευτής) και το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ (1 βουλευτής).

Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται σε δεδομένα που απεικονίζουν την κοινωνικο-δημογραφική σύνθεση του Κοινοβουλίου που συγκροτήθηκε μετά τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2023. Επιπλέον, η ανάλυση θα εμπλουτιστεί προς μία συγκριτική κατεύθυνση μέσω της επεξεργασίας της βάσης δεδομένων «Βουλευτές του Ελληνικού Κοινοβουλίου (1989-2019)»³, η οποία παρέχει πληροφορίες σε σχέση με την κοινωνικο-δημογραφική τους ταυτότητα για τη χρονική περίοδο 1989-2019. Μέσω της συγκριτικής ανάλυσης θα αναδειχθεί τόσο εάν έχουν υπάρξει μεταβολές στο προφίλ των βουλευτών στη διάρκεια της εν λόγω περιόδου όσο και εάν υπάρχουν κοινωνικο-δημογραφικά μοτίβα που συμβάλλουν στην είσοδο συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων στο Κοινοβούλιο.

3 Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση: <https://socioscope.gr/dataset/deputies>.

Η ΥΠΟ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ Η ΥΠΕΡ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΗΛΙΚΙΩΝ

Το Σχήμα 2 απεικονίζει την ηλικιακή σύνθεση του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε ότι οι πρόσφατες εθνικές εκλογές συνοδεύτηκαν από την απουσία εκλογής βουλευτών κάτω των 30 ετών. Μέσα από την επεξεργασία της βάσης δεδομένων «Βουλευτές του Ελληνικού Κοινοβουλίου (1989-2019)» προκύπτει ότι αυτό το μοτίβο επαναλαμβάνεται ήδη από το 1989, καθώς η εκπροσώπηση της ηλικιακής ομάδας κάτω των 30 ετών κυμαινόταν από απούσα έως αμελητέα. Επιπλέον, τα ευρήματά μας επιβεβαιώνουν πως το φαινόμενο της υπο-εκπροσώπησης επηρεάζει και την ηλικιακή ομάδα μεταξύ 30 και 39 ετών, καθώς αποτελεί τη μειοψηφία του Ελληνικού Κοινοβουλίου με μόλις 25 κοινοβουλευτικούς. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η εκπροσώπηση της ηλικιακής ομάδας 30-39 παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 έως και τις βουλευτικές εκλογές του 2009· η ηλικιακή ομάδα μεταξύ 30 και 39 ετών φαίνεται να παρουσιάζει ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα εκπροσώπησης αρχής γενομένης από τον διπλό εκλογικό σεισμό του Μαΐου/Ιουνίου 2012 (Βούλγαρης & Νικολακόπουλος 2014), ο οποίος συνοδεύτηκε

από την αναδιάρθρωση του κομματικού συστήματος και τη μερική ανανέωση του κοινοβουλευτικού προσωπικού. Όσον αφορά την ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών, παρατηρούμε ότι αποτελείται από 81 βουλευτές (28,8%), αντιστρέφοντας την πτωτική τάση που τη χαρακτήριζε από τις βουλευτικές εκλογές του 2004 έως και του 2019. Τέλος, είναι προφανές ότι οι βουλευτές ηλικίας άνω των 60 ετών αποτελούν την πλειοψηφία του σημερινού Ελληνικού Κοινοβουλίου, ανατρέποντας την κυριαρχία της ηλικιακής ομάδας 50-59 ετών, όπως αυτή ίσχυε από τις βουλευτικές εκλογές του 2000 έως και του 2019. Η υπερ-εκπροσώπηση της ηλικιακής ομάδας των 60 ετών και άνω σε συνδυασμό με την ανεπαρκή ή και μηδαμινή εκπροσώπηση των νεότερων ηλικιακών ομάδων καταδεικνύουν ότι το Ελληνικό Κοινοβούλιο αντιμετωπίζει μια μακροχρόνια ανισορροπία στην εκπροσώπηση όσον αφορά την ηλικιακή διάσταση.

Εξετάζοντας το ποσοστό των βουλευτών ανά ηλικιακή κατηγορία και πολιτικό κόμμα (Σχήμα 3), παρατηρούμε ότι οι κοινοβουλευτικές ομάδες της Νέας Αριστεράς και του

Σχήμα 2
Η ηλικιακή σύνθεση του Ελληνικού Κοινοβουλίου

Ηλικιακές κατηγορίες	Αριθμός εδρών	Ποσοστό εδρών (%)	Αριθμός Βουλευτών	Ποσοστό Βουλευτών (%)	Αριθμός Βουλευτριών	Ποσοστό Βουλευτριών (%)
Κάτω των 30	0	0	0	0	0	0
30-39	25	8,9	17	68	8	32
40-49	81	28,8	59	72,8	22	27,2
50-59	85	30,2	72	84,7	13	15,3
Άνω των 60	90	32	73	81,1	17	18,9

Σχήμα 3
Το ποσοστό των Βουλευτών ανά ηλικιακή ομάδα και πολιτικό κόμμα

Πολιτικά Κόμματα	Αριθμός εδρών	Ποσοστό Βουλευτών (%)				
		κάτω των 30	30-39	40-49	50-59	άνω των 60
Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας	21	0	10,5	10,5	21,1	57,9
Νέα Αριστερά	11	0	18,2	27,3	9	45,5
Πλεύση Ελευθερίας	6	0	0	40	40	20
Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς-Προοδευτική Συμμαχία	27	0	7,5	44,4	25,9	22,2
Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα-Κίνημα Αλλαγής	31	0	14,3	35,7	25	25
Νέα Δημοκρατία	155	0	7,6	26,2	33,8	32,4
Ελληνική Λύση	11	0	9,1	36,3	27,3	27,3
ΝΙΚΗ	10	0	0	30	50	20
Σπαρτιάτες	5	0	20	60	20	0
Ανεξάρτητοι	23	0	9,5	19	28,6	42,9
Σύνολο Βουλευτών	300	0	8,9	28,8	30,2	32

ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά σε νεότερους βουλευτές (ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών), 18,2% και 14,3% αντίστοιχα, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες κοινοβουλευτικές ομάδες.⁴ Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι τα ευρήματά μας καταδεικνύουν την απουσία βουλευτών ηλικίας 30-39 ετών τόσο από την κοινοβουλευτική ομάδα της Πλεύσης Ελευθερίας όσο και της Νίκης. Κάτι παραπάνω από το ένα τρίτο της κοινοβουλευτικής δύναμης του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ και του ΣΥΡΙΖΑ ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών, ενώ το 34% των βουλευτών της ΝΔ ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 50-59 ετών. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός βουλευτών με αριστερόστροφο ιδεολογικό προσανατολισμό (δηλ. βουλευτές του ΚΚΕ και της Νέας Αριστεράς) ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία των 60 ετών και άνω.

⁴ Το ποσοστό των βουλευτών των Σπαρτιατών ηλικίας 30-39 ετών θα πρέπει να θεωρείται αποπροσανατολιστικό λόγω της περιορισμένης δυναμικής της κοινοβουλευτικής τους ομάδας (μόλις 5 βουλευτές συνολικά).

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΥΠΟ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΝΤΑΙ, ΑΛΛΑ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΥΨΗΛΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το επόμενο βήμα της ανάλυσής μας εστιάζει στη διερεύνηση της σύνθεσης του Ελληνικού Κοινοβουλίου με βάση το φύλο. Οι βουλευτικές εκλογές του 2023 συνοδεύτηκαν από την εκλογή 69 γυναικών (23%). Το γεγονός αυτό έρχεται σε πλήρη αντιδιαστολή με τη διάταξη του εκλογικού νόμου περί ποσοστωσης, η οποία υποχρεώνει τα πολιτικά κόμματα να συμπεριλάβουν τουλάχιστον 40% των γυναικών στα ψηφοδέλτιά τους σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης ενδεχόμενων διακρίσεων λόγω φύλου. Γενικά, αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι και τις βουλευτικές εκλογές του 1996, το ποσοστό των βουλευτριών ανερχόταν περίπου στο 6% και ακόμη χαμηλότερα. Ωστόσο, από τις εθνικές

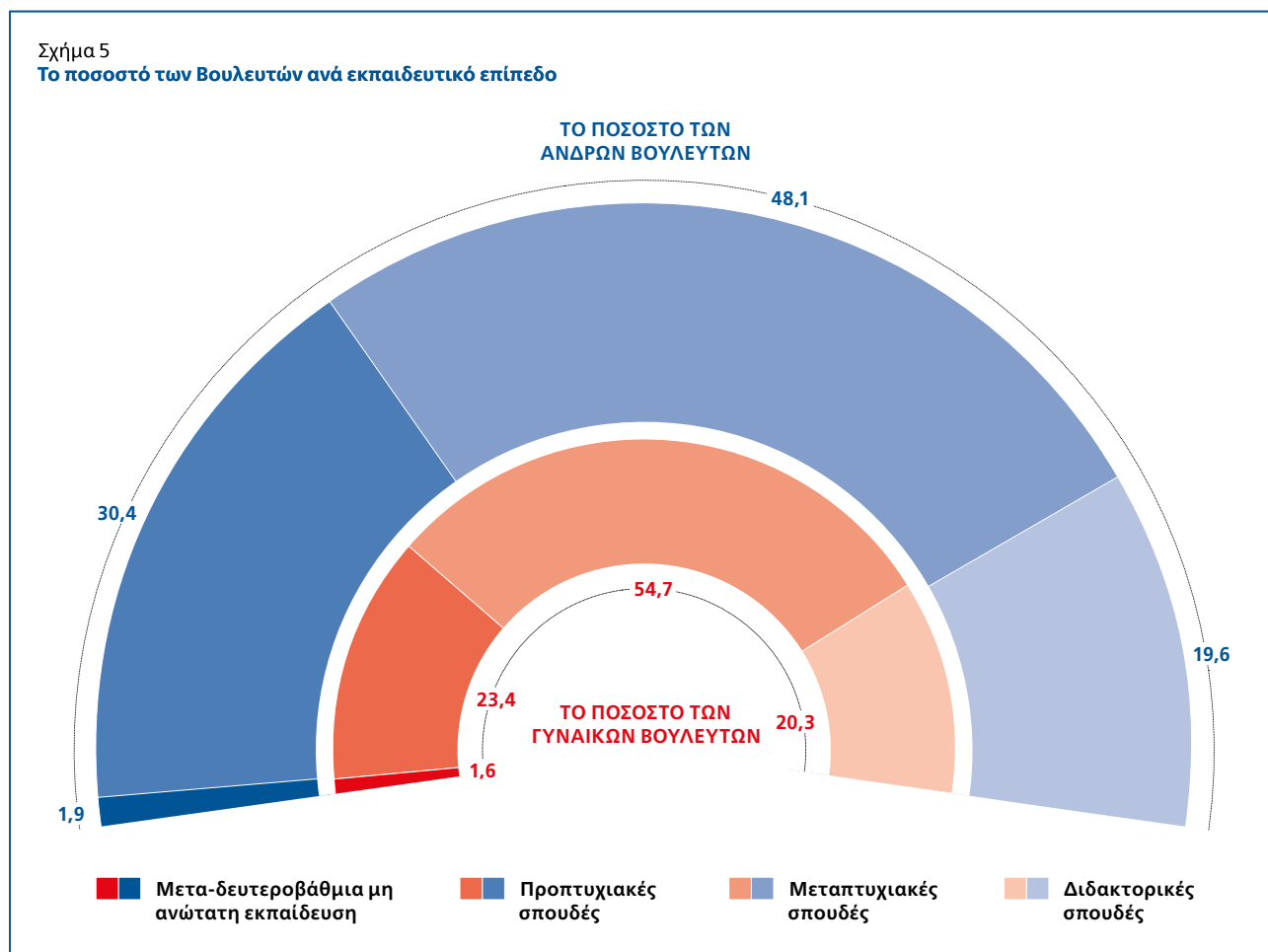
εκλογές του 2000 και μετέπειτα παρατηρείται μία σταδιακή αύξηση του αριθμού των βουλευτριών, η οποία αποτυπώθηκε και στις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές. Τα ευρήματα της βάσης δεδομένων «Βουλευτές του Ελληνικού Κοινοβουλίου (1989-2019)» καταδεικνύουν πως αν και έχει υπάρξει μια σταδιακή αριθμητική βελτίωση της εκπροσώπησης των γυναικών καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, εντούτοις εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται. Το Σχήμα 4 αναδεικνύει ότι οι κοινοβουλευτικές ομάδες κομμάτων με αριστερόστροφο ή και κεντρο-αριστερό ιδεολογικό προσανατολισμό χαρακτηρίζονται από υψηλότερα επίπεδα έμφυλης ισορροπίας.

Σχήμα 4

Το ποσοστό των Βουλευτριών ανά ηλικιακή ομάδα και πολιτικό κόμμα

Πολιτικά Κόμματα	Αριθμός Βουλευτριών	Ποσοστό Βουλευτριών	Ποσοστό Βουλευτριών (%)				
			κάτω των 30	30-39	40-49	50-59	άνω των 60
Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας	6	28,6	0	20	0	20	60
Νέα Αριστερά	5	45,5	0	20	0	0	80
Πλεύση Ελευθερίας	3	50	0	0	33,3	67,3	0
Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς-Προοδευτική Συμμαχία	8	29,6	0	12,5	50	12,5	25
Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα-Κίνημα Αλλαγής	8	25,8	0	33,3	33,3	33,3	0
Νέα Δημοκρατία	30	19,3	0	11,5	50	23,1	15,4
ΝΙΚΗ	1	10	0	0	100	0	0
Ελληνική Λύση	2	18,2	0	0	0	0	100
Σπαρτιάτες	0	0	0	0	0	0	0
Ανεξάρτητοι	6	26,1	0	0	16,7	16,7	66,6
Σύνολο Βουλευτών	69	23	0	13,1	36,1	21,3	29,5

Σχήμα 5
Το ποσοστό των Βουλευτών ανά εκπαιδευτικό επίπεδο

Πιο συγκεκριμένα, το 50% των βουλευτών της Πλεύσης Ελευθερίας είναι γυναίκες, ενώ ακολουθεί η Νέα Αριστερά με 45,5%, ο ΣΥΡΙΖΑ με 29,6%, το Κομμουνιστικό Κόμμα με 28,6% και το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ με 25,8%. Όσον αφορά το κυβερνών κόμμα (ΝΔ), παρατηρούμε ότι η κοινοβουλευτική του ομάδα περιλαμβάνει 30 βουλευτριες (19,3%), αριθμός που απέχει κατά πολύ από τον στόχο της ισόρροπης εκπροσώπησης των δύο φύλων. Όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, η εκπροσώπηση των γυναικών στις κοινοβουλευτικές ομάδες των ακροδεξιών κομμάτων, όπως η Ελληνική Λύση, η Νίκη και οι Σπαρτιάτες, είναι από πολύ χαμηλή έως και ανύπαρκτη. Η περαιτέρω ανάλυση της ηλικιακής διάστασης με βάση το φύλο καταδεικνύει ότι οι κοινοβουλευτικές ομάδες του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ, του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και της Νέας Δημοκρατίας περιλαμβάνουν περισσότερες νεότερες βουλευτριες (ηλικίας 30-39 και 40-49 ετών) σε σχέση με τις κοινοβουλευτικές ομάδες των κομμάτων που χαρακτηρίζονται από έναν αριστερόστροφο ιδεολογικό προσανατολισμό (Σχήμα 4). Πιο συγκεκριμένα, οι μισές βουλευτριες της Νέας Δημοκρατίας προέρχονται από την ηλικιακή κατηγορία 40-49 ετών, ενώ το 60% και το 80% των βουλευτριών που ανήκουν στις κοινοβουλευτικές ομάδες του Κομμουνιστικού Κόμματος και της Νέας Αριστεράς, αντίστοιχα, ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία των 60 ετών και άνω.

Εστιάζοντας στο εκπαιδευτικό επίπεδο, παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία του κοινοβουλευτικού προσω-

πικού χαρακτηρίζεται από ανώτατα ακαδημαϊκά προσόντα, ένα φαινόμενο που αναφέρεται στη «δημοκρατία των διπλωμάτων» ('diploma democracy') (Bovens & Wille 2017) λόγω της αυξανόμενης εκλογής βουλευτών με πανεπιστημιακό πτυχίο. Σε γενικές γραμμές, μόνο 5 βουλευτές (1,8%) έχουν ολοκληρώσει έναν κύκλο μετα-δευτεροβάθμιας μη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5), ενώ το 98,2% από αυτούς διαθέτει ανώτατη ακαδημαϊκή εκπαίδευση (ISCED 6-7-8). Πιο συγκεκριμένα, 80 βουλευτές (28,8%) διαθέτουν πτυχίο, 138 βουλευτές (49,6%) έχουν αποκτήσει μεταπτυχιακό, ενώ 55 βουλευτές (19,8%) έχουν ολοκληρώσει διδακτορικές σπουδές. Προχωρώντας στην ανάλυση του εκπαιδευτικού επιπέδου με βάση το φύλο (Σχήμα 5 και 6), παρατηρούμε ότι τα ποσοστά μεταξύ βουλευτών και βουλευτριών δεν παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά τα διαφορετικά επίπεδα της ανώτατης εκπαίδευσης, παρατηρείται πως το 23,4% των βουλευτριών διαθέτουν πτυχίο σε σύγκριση με το 30,4% των βουλευτών. Επιπλέον, το 54,7% των βουλευτριών έχουν ολοκληρώσει έναν μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών, ενώ το 48,1% των βουλευτών έχει πραγματοποιήσει αντίστοιχες σπουδές. Τέλος, το 20,3% των βουλευτριών και το 19,6% των βουλευτών έχουν αποκτήσει διδακτορικό δίπλωμα. Συνοψίζοντας, τα ευρήματά μας επιβεβαιώνουν τον προσανατολισμό του ελληνικού κοινοβουλίου προς μια «δημοκρατία των διπλωμάτων».

ΟΣΟ ΥΨΗΛΟΤΕΡΗ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΟΣΟ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΟΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ «ΕΚΛΕΓΕΣΘΑΙ»

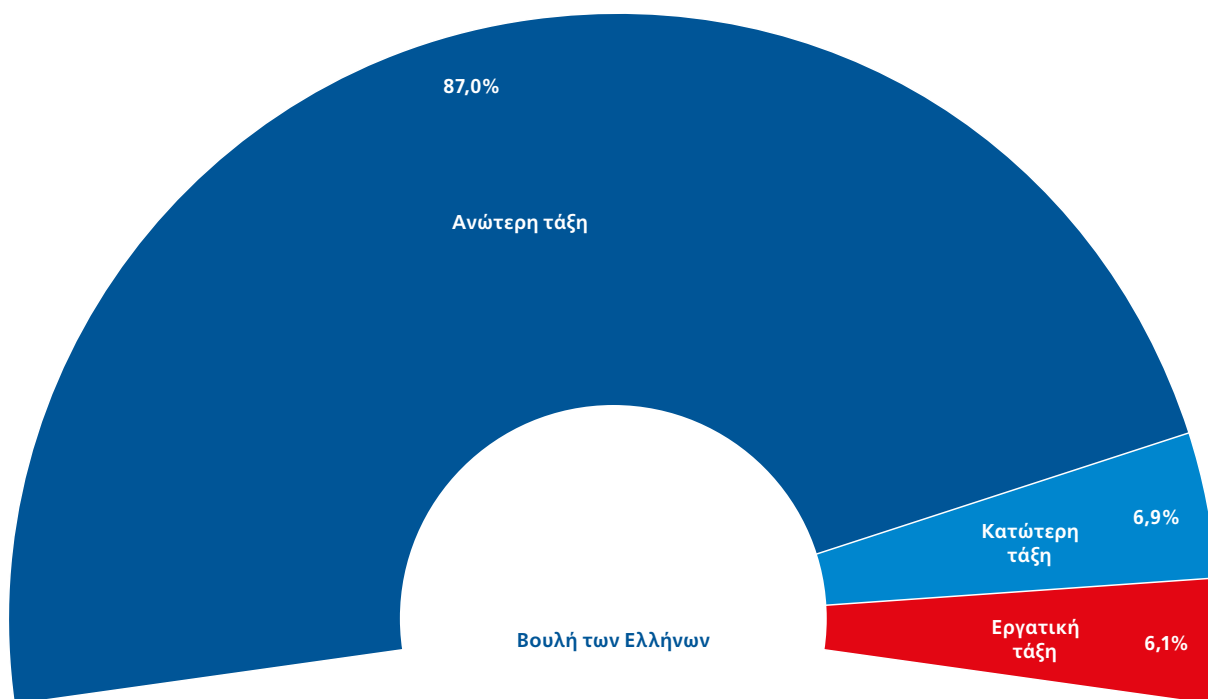
Σε ό,τι αφορά την κοινωνική σύνθεση των μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου, παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των βουλευτών ανήκει στην ανώτερη τάξη. Η ταξινόμηση του αναφερόμενου επαγγελματικού υποβάθρου των βουλευτών βασίστηκε στο σύστημα τάξεων του Oesch (2006). Σε γενικές γραμμές, τα ευρήματά μας καταδεικνύουν την υπερ-εκπροσώπηση της ανώτερης τάξης, καθώς και την υπο-εκπροσώπηση τόσο της κατώτερης τάξης όσο και της εργατικής τάξης. Πιο συγκεκριμένα, 255 βουλευτές (87%) ανήκουν στην ανώτερη τάξη, ενώ 20 βουλευτές (6,9%) προέρχονται από την κατώτερη τάξη και 18 βουλευτές (6,1%) θεωρούνται μέρος της εργα-

τικής τάξης (Σχήμα 7). Εξετάζοντας την κοινωνική σύνθεση του Κοινοβουλίου με βάση την κομματική ένταξη, διαπιστώνουμε ότι οι βουλευτές της εργατικής τάξης δεν κατανέμονται εξίσου στα πολιτικά κόμματα (Σχήμα 8). Η πλειοψηφία των βουλευτών της εργατικής τάξης φαίνεται να ανήκει σε πολιτικά κόμματα που βρίσκονται είτε στην ακροαριστερή (ΚΚΕ) είτε στην ακροδεξιά (ΕΛ) πλευρά του πολιτικού φάσματος. Αντίστοιχα, διαπιστώνεται πως η πλειοψηφία των βουλευτών που ανήκουν στην κατώτερη τάξη αποτελούν μέλη των κοινοβουλευτικών ομάδων με έναν αριστερότροφο (ΣΥΡΙΖΑ και Πλεύση Ελευθερίας) αλλά και ακροδεξιό ιδεολογικό προσανατολισμό (Νίκη και

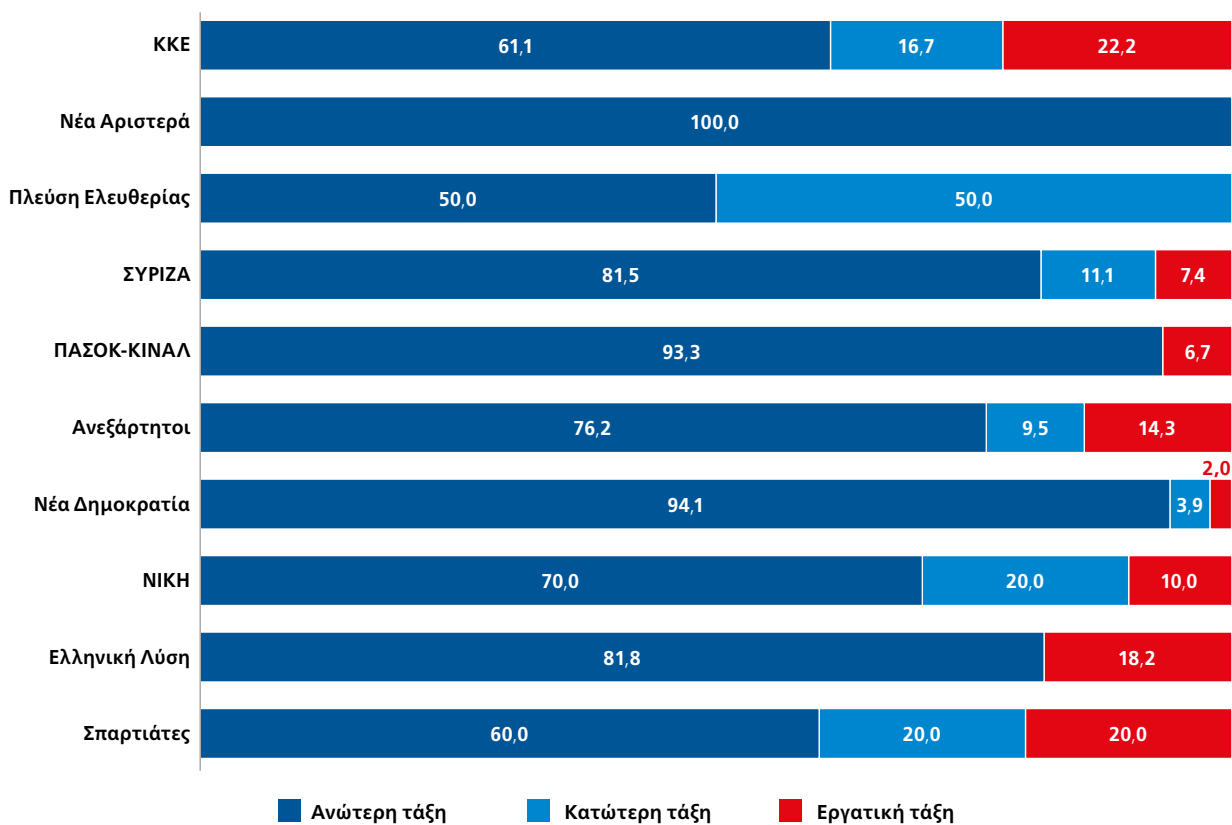
Σχήμα 6
Σύστημα τάξεων του Oesch

	Υπάλληλοι			Αυτοαπασχολούμενοι	
	Διοικητική εργασία	Διαπροσωπική εργασία	Τεχνική εργασία	Ανεξάρτητη εργασία	
Ανώτερη τάξη	Ανώτερα διευθυντικά στελέχη λογιστές, ανώτερα στελέχη υπουργείου, επαγγελματίες της διαφήμισης	Κοινωνικο-πολιτισμικοί εμπειρογνώμονες καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ιατροί, καθηγητές πανεπιστημίου	Τεχνικοί εμπειρογνώμονες μηχανικοί, ειδικοί πληροφορικής	Ανεξάρτητα επαγγέλματα δικηγόροι, ιατροί, ανεξάρτητοι σύμβουλοι	Μεγάλοι εργοδότες διευθυντές, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, αγρότες
Κατώτερη τάξη	Κατώτερα διευθυντικά στελέχη εξειδικευμένο διοικητικό προσωπικό, εξειδικευμένα εμπορικά επαγγέλματα	Κοινωνικο-πολιτισμικά επαγγέλματα κοινωνικοί λειτουργοί, δάσκαλοι	Τεχνικά ημι-επαγγέλματα ειδικευμένοι εργαζόμενοι σε επαγγέλματα μηχανικής, ιατροτεχνίτες	Ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων με υπαλλήλους	
Εργατική τάξη	Ειδικευμένοι υπάλληλοι ειδικευμένοι γραμματείς, υπάλληλοι αποθήκης	Ειδικευμένοι πάροχοι υπηρεσιών πωλητές, δάσκαλοι προσχολικής αγωγής, νοσοκόμοι	Ειδικευμένοι βιοτέχνες ηλεκτρολόγοι, ηλεκτρολόγοι οικοδομής	Ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων χωρίς υπαλλήλους	
	Υπάλληλοι ρουτίνας γραφείου υπάλληλοι τηλεφωνικών κέντρων	Πάροχοι υπηρεσιών ρουτίνας σερβιτόροι, επαγγέλματα καθαριότητας, επαγγέλματα ασφάλειας	Ειδικευμένοι εργαζόμενοι ρουτίνας χειριστές μηχανών, επαγγέλματα μεταφοράς εμπορευμάτων		

Σχήμα 7
 Η σύνθεση του Ελληνικού Κοινοβουλίου με βάση τις κοινωνικές τάξεις

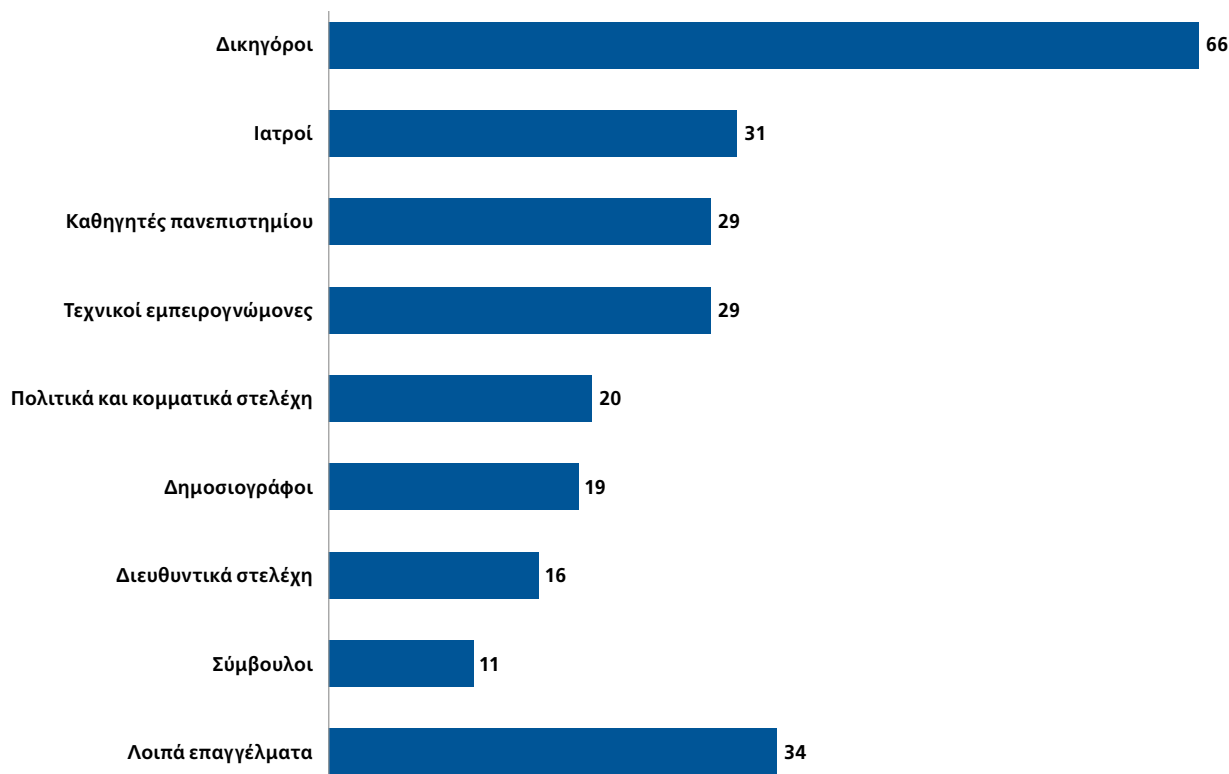

Σχήμα 8
 Η σύνθεση του Ελληνικού Κοινοβουλίου με βάση τις κοινωνικές τάξεις και τα πολιτικά κόμματα

Σχήμα 9

Τα κυριότερα επαγγέλματα των βουλευτών της ανώτερης τάξης

Σπαρτιάτες). Δεδομένου ότι 255 από τους 300 βουλευτές (87%) προέρχονται από την ανώτερη τάξη, γίνεται κατανοητό πως δεν ανήκουν αποκλειστικά σε κοινοβουλευτικές ομάδες κομμάτων με κεντροαριστερό (ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ) ή και κεντροδεξιό (ΝΔ) ιδεολογικό πρόσημο. Όλα τα πολιτικά κόμματα, ανεξαρτήτως ιδεολογικού προσανατολισμού, φαίνεται να ακολουθούν μια διαδικασία «εξομοίωσης» (Irons 2007) λόγω της διεξόδου τους σε επαγγελματικές ομάδες στις οποίες μέχρι πρότινος δεν είχαν πρόσβαση. Με άλλα λόγια, οι κοινοβουλευτικές ομάδες των αριστερόστροφων και δεξιόστροφων κομμάτων δεν φαίνεται να διαφέρουν από εκείνες των συστημικών κομμάτων όσον αφορά την κοινωνική τους σύνθεση, καθώς αποτελούνται από βουλευτές που ανήκουν σε υψηλότερες επαγγελματικές ομάδες. Εστιάζοντας στη διερεύνηση της επαγγελματικής σύνθεσης της ανώτερης τάξης (Σχήμα 9), διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των βουλευτών είναι δικηγόροι (66), ενώ ακολουθούν οι ιατροί (31), οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες (29), οι καθηγητές πανεπιστημίου (29), τα κομματικά και πολιτικά στελέχη (20) και οι δημοσιογράφοι (19).

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Το Σχήμα 10 καταδεικνύει ότι 105 (35%) από τους 300 βουλευτές κατείχαν αξιώματα τοπικής/περιφερειακής αυτοδιοίκησης πριν από την είσοδό τους στο εθνικό Κοινοβούλιο. Με άλλα λόγια, κάτι παραπάνω από το ένα τρίτο των βουλευτών διέθεταν τοπικά/περιφερειακά αξιώματα, δηλαδή είχαν διατελέσει δήμαρχοι, περιφερειάρχες ή και μέλη δημοτικού/περιφερειακού συμβουλίου, γεγονός που καταδεικνύει ότι η προγενέστερη εμπειρία στην τοπική αυτοδιοίκηση διευκολύνει την είσοδο στην κοινοβουλευτική αρένα.

Ένας από τους κύριους λόγους που εξηγεί την εγκατάλειψη της τοπικής και περιφερειακής σκηνής υπέρ της κοι-

νοβουλευτικής αρένας συνδέεται με την πολιτική ορατότητα. Τα πολιτικά κόμματα τείνουν να συμπεριλαμβάνουν στα ψηφοδέλτιά τους στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς οι δεσμοί που έχουν αναπτύξει με την τοπική/περιφερειακή κοινότητα⁵ τείνουν να συμβάλλουν στη διεύρυνση της δεξαμενής των ψηφοφόρων τους και την

- 5 Το γεγονός ότι οι αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης τείνουν να δημιουργούν στενούς δεσμούς με την τοπική/περιφερειακή κοινότητά τους μπορεί να συνεπάγεται ότι ένα λιγότερο κομματικοποιημένο εκλογικό σώμα θα μπορούσε να ψηφίσει υπέρ τους στις εθνικές εκλογές, ανεξάρτητα από την ιδεολογική ταυτότητα του κόμματος.

Σχήμα 10

Ποσοστό βουλευτών με θητεία στην τοπική αυτοδιοίκηση πριν από την είσοδο στο κοινοβούλιο και με «πολιτική καριέρα»

Πολιτικά Κόμματα	Αριθμός εδρών	Βουλευτές με πολιτικό αξίωμα πριν από την είσοδο στο Κοινοβούλιο		Βουλευτές με «πολιτική καριέρα»	
		Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας	21	4	19	11	52
Νέα Αριστερά	11	4	36	5	45
Πλεύση Ελευθερίας	6	0	0	0	0
Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς-Προοδευτική Συμμαχία	27	13	48	13	48
Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα-Κίνημα Αλλαγής	31	13	42	10	32
Νέα Δημοκρατία	155	62	40	79	51
Ελληνική Λύση	11	0	0	1	9
ΝΙΚΗ	10	2	20	0	0
Σπαρτιάτες	5	0	0	0	0
Ανεξάρτητοι	23	7	30	5	22
Σύνολο Βουλευτών	300	105	35	124	41

ενίσχυση της εκλογικής δυναμικής των πολιτικών κομμάτων. Πιο συγκεκριμένα, τα ευρήματά μας καταδεικνύουν ότι το 48,2% των βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ διέθεταν θητεία στην τοπική αυτοδιοίκηση πριν από την είσοδό τους στο εθνικό Κοινοβούλιο, και ακολουθούν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ με 41,9% και της Νέας Δημοκρατίας με 40%. Είναι προφανές πως τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και το ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ διαθέτουν μακροχρόνιους δεσμούς με τα στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, γεγονός που επιβεβαιώνεται ήδη από τις εκλογές του 1989. Ωστόσο, μετά τις διπλές βουλευτικές εκλογές του 2012, παρατηρείται η ισχυροποίηση των δεσμών μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και των στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης, γεγονός που θα μπορούσε να αποδοθεί στις απώλειες των στελεχών που υπέστη το ΠΑΣΟΚ στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Επιπλέον, το ελληνικό κοινοβούλιο του 2023 αποτελείται από 124 βουλευτές (41,3%) που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «πολιτικοί καριέρας». Το κριτήριο για την απόδοση του εν λόγω χαρακτηρισμού τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ο εκάστοτε βουλευτής θα πρέπει να έχει διανύσει μια κοινοβουλευτική πορεία τουλάχιστον οκτώ ετών, να έχει δηλαδή υπηρετήσει σε τουλάχιστον δύο κοινοβουλευτικές περιόδους. Οι «πολιτικοί καριέρας» εξαρτώνται από την οικοδόμηση μιας επιτυχημένης πολιτικής καριέρας, καθώς η ενασχόληση με την πολιτική υπερτερεί της οικοδόμησης επαγγελματικής καριέρας (O'Grady 2019). Το Σχήμα 10 καταδεικνύει ότι το 52,4% των βουλευτών του Κομμουνιστικού Κόμματος θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «πολιτικοί καριέρας», ενώ ακολουθούν οι βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας (51%), του ΣΥΡΙΖΑ (48,2%), της Νέας Αριστεράς (45,4%) και του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ (32,3%).

Σε μια προσπάθεια να σκιαγραφήσουμε το προφίλ του τυπικού βουλευτή του Ελληνικού Κοινοβουλίου του 2023, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για έναν «πολιτικό καριέρας», ο οποίος είναι άνδρας και ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 60 ετών και άνω. Παράλληλα, διαθέτει ανώτατο εκπαιδευτικό επίπεδο και προέρχεται από την ανώτερη κοινωνική τάξη έχοντας προηγούμενη θητεία στην τοπική/περιφερειακή αυτοδιοίκηση πριν από την είσοδό του στο εθνικό Κοινοβούλιο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συνοψίζοντας τα βασικά ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων μας, διαπιστώνουμε ότι οι νεότερες ηλικιακές ομάδες (30-39 ετών) σαφώς υπο-εκπροσωπούνται ή ακόμη και δεν εκπροσωπούνται, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των ατόμων κάτω των 30 ετών, στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Αντιθέτως, οι πολίτες ώριμων (50-59 ετών) ή και μεγαλύτερων ηλικιών (60 ετών και άνω) υπερ-εκπροσωπούνται στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Παράλληλα, οι γυναίκες εξακολουθούν να υπο-εκπροσωπούνται παρά τη διάταξη του εκλογικού νόμου για την υιοθέτηση ποσόστωσης στα ψηφοδέλτια των πολιτικών κομμάτων. Επιπλέον, παρατηρείται η υπο-εκπροσώπηση των πολιτών που δεν διαθέτουν ακαδημαϊκά προσόντα, ενώ η κοινωνική σύνθεση του Ελληνικού Κοινοβουλίου του 2023 δεν αντανακλά την πραγματική κοινωνική διαστρωμάτωση λόγω της υπερ-εκπροσώπησης της ανώτερης τάξης αλλά και της υπο-εκπροσώπησης τόσο της κατώτερης όσο και της εργατικής τάξης. Συνοπτικά, το Ελληνικό Κοινοβούλιο αποτελείται κυρίως από άνδρες μεγαλύτερων ηλικιών με υψηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο και ως εκ τούτου, απέχει κατά πολύ από την περιγραφική αντιπροσώπευση του εκλογικού σώματος.

Θεωρητικά, ένα ιδανικό εθνικό κοινοβούλιο θα πρέπει να αντανακλά, έστω και μερικώς, την κοινωνική πολυμορφία μιας χώρας. Ωστόσο, όπως είναι ευρέως γνωστό, ένα ιδανικό κοινοβούλιο με όρους κοινωνικο-δημογραφικής σύνθεσης δεν έχει υπάρξει· επομένως, το Ελληνικό Κοινοβούλιο δεν θα μπορούσε να καταστεί εξαίρεση στον κανόνα. Είναι γνωστό από τη βιβλιογραφία ότι η κρίση αντιπροσώπευσης δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την εμφάνιση περαιτέρω μορφών διακρίσεων/αποκλεισμού και την καλλιέργεια δυσπιστίας απέναντι στον κοινοβουλευτικό θεσμό, γεγονός που συνοδεύεται από την περαιτέρω αποξένωση των πολιτών από την πολιτική. Ως εκ τούτου, η λήψη μέτρων προς την επίτευξη της λεγόμενης περιγραφικής αντιπροσώπευσης κρίνεται απαραίτητη.

Τα μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη θέσπιση ποσόστωσης στον εκλογικό νόμο και για τις νεότερες ηλικιακές ομάδες σε μια προσπάθεια επαρκέστερης εκπροσώπησης των πολιτών που ανήκουν σε αυτές. Η κατάρτιση των πολιτικών κομμάτων με στόχο να κατανοηθεί πλήρως η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε συνδυασμό με την εφαρμογή πολιτικών για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων/αποκλεισμού λόγω φύλου, π.χ. άνιση συμμε-

τοχή στην αγορά εργασίας, χάσμα αποδοχών, έμφυλη βία, μπορεί να συμβάλει στην άμβλυση του έμφυλου χάσματος. Αντίστοιχα, τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να οργανώσουν προγράμματα κατάρτισης για μελλοντικές γυναίκες πολιτικούς και να προωθήσουν το γυναικείο στελεχικό τους δυναμικό σε θέσεις εξουσίας και λήψης αποφάσεων με στόχο την επίτευξη της έμφυλης ισότητας. Παράλληλα, τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να εισαγάγουν και να αναδείξουν τη συζήτηση περί περιγραφικής αντιπροσώπευσης τόσο στο δίκτυό τους (συνδικάτα, μη-κυβερνητικές οργανώσεις, κέντρα μελέτης) όσο και στο εκλογικό τους σώμα. Επιπλέον, τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να επενδύσουν στους νέους διοργανώνοντας εκπαιδευτικά σεμινάρια για την κατάρτιση των μελλοντικών στελεχών τους. Τέλος, τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να θέσουν τις κοινωνικά υπο-εκπροσωπούμενες ομάδες στο προσκήνιο της εκστρατείας τους και να προωθήσουν το γυναικείο αλλά και το νεότερο στελεχικό τους δυναμικό στα πάνελ των μέσων ενημέρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Bovens, M. and Wille, A. (2017): *Diploma Democracy: The Rise of Political Meritocracy*. Oxford: Oxford University Press.

Campbell, R. and Cowley, P. (2014): Rich Man, Poor Man, Politician Man: Wealth Effects in a Candidate Biography Survey Experiment. *British Journal of Politics and International Relations*, 16, 56–74.

Ilonszki, G. (2007): Socialist and communist members of parliament: Distinctive ness, convergence, and variance. In: M. Cotta and H. Best (eds), *Democratic representation in Europe: Diversity, change, and convergence*, pp. 417–473. Oxford: Oxford University Press.

Matland, R. and Studlar, D. (2004): Determinants of Legislative Turnover: A Cross-National Analysis. *British Journal of Political Science*, 34, 87–108.

McCubbins, M. and Cox, G. W. (2001): The institutional determinants of economic policy outcomes. In: S. Haggart and G.W. Cox (eds), *Presidents, Parliaments and Policy*, pp. 21–63). New York: Cambridge University Press.

Norris, P. (1997): *Passages to power: Legislative recruitment in advanced democracies*. Cambridge University Press.

O’Grady, T. (2019): Careerists Versus Coal-Miners: Welfare Reforms and the Substantive Representation of Social Groups in the British Labour Party. *Comparative Political Studies*, 52 (4), 544–578.

Oesch, D. (2006): *Redrawing the Class Map: Stratification and institutions in Britain, Germany, Sweden and Switzerland, Houndmills/Basingstoke/ Hampshire*. New York: Palgrave Macmillan.

Βούλγαρης, Γ. & Νικολακόπουλος, Η. (Επιμ.). (2014). 2012. Ο διπλός εκλογικός σεισμός. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Η Τζένη Μαυροπούλου είναι Υποψήφια Διδάκτωρ στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου και Επιστημονική Συνεργάτης του Κέντρου Πολιτικών Ερευνών (ΚΠΕ). Τα κύρια ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη της Άκρας Δεξιάς στη δυτική Ευρώπη, των κομμάτων που στρέφονται εναντίον του κατεστημένου, της εκλογικής συμπεριφοράς και των μεθόδων έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες. Συμμετείχε ως ερευνήτρια στο ερευνητικό πρόγραμμα Horizon 2020 "Enlightened Trust: An examination of trust and distrust in governance".

ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Εκδότης:
FES Περιφερειακό Γραφείο Διεθνούς Συνεργασίας
Η Δημοκρατία του Μέλλοντος
Reichsratsstr. 13/5
A-1010 Βιέννη

Ευθύνη για το περιεχόμενο:
Johanna Lutz | Επικεφαλής, Δημοκρατία του Μέλλοντος
Τηλέφωνο: +43 1 890 3811 301
Χ: FES_Democracy
democracy.fes.de

Επικοινωνία: democracy.vienna@fes.de

Σχεδιασμός: pertext, Βερολίνο | www.pertext.de

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα δημοσίευση δεν είναι απαραίτητα αυτές του Ιδρύματος Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) ή του οργανισμού για τον οποίο εργάζεται ο συγγραφέας. Εμπορική χρήση των πολυμέσων που δημοσιεύονται από το Ίδρυμα FES δεν επιτρέπεται χωρίς τη γραπτή συγκατάθεση του τελευταίου. Οι δημοσιεύσεις του Ιδρύματος FES δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για προεκλογικούς σκοπούς.

ISBN 978-3-98628-685-9

© 2025

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΙΣΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ

Οι Άνισες Δημοκρατίες συνιστούν ένα έργο που υλοποιείται από το Ίδρυμα FES για τη Δημοκρατία του Μέλλοντος. Κύριος στόχος είναι η προώθηση της συγκριτικής κατανόησης των αιτιών για τις οποίες η ανισότητα στην ψήφο άλλες άλλες δημοκρατικές διαδικασίες πλήττουν τις δημοκρατίες μας.

Στις εκθέσεις ανά χώρα παρέχουμε αναλύσεις σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο εκάστοτε εθνικό πλαίσιο με στόχο να αναπτύξουμε και να συζητήσουμε προτάσεις πολιτικής για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων.

Περισσότερες πληροφορίες:

<https://democracy.fes.de/topics/inequality-democracy>

ΕΛΛΑΔΑ: ΠΟΙΟΣ (ΔΕΝ) ΕΧΕΙ ΕΔΡΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ;

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση της κοινωνικο-δημογραφικής σύνθεσης των μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου, που συγκροτήθηκε μετά τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2023, με βάση το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κοινωνικο-οικονομική ένταξη.

Το Ελληνικό Κοινοβούλιο του 2023 χαρακτηρίζεται από την υπο-εκπροσώπηση των γυναικών, των νεότερων ηλικιακών ομάδων, αλλά και των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Σε γενικές γραμμές, το Ελληνικό Κοινοβούλιο αποτελείται κυρίως από άνδρες μεγαλύτερων ηλικιών με υψηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο.

Η υιοθέτηση μέτρων σε τρία διαφορετικά επίπεδα (π.χ. διαδικασία χάραξης πολιτικών, πολιτικά κόμματα, επικοινωνία-προεκλογική εκστρατεία) κρίνεται αναγκαία προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα εκπροσώπησης και να επιτευχθεί η λεγόμενη περιγραφική εκπροσώπηση του εκλογικού σώματος.

